ప్రయాణం

వీధిబడి పంతులు నిర్దయగా కొట్టాడని ఆవూర్నాగ్గుడి బడికి నాన్నగారు పోవద్దన్నారు. గుంటూరు పంపి చదువు చెప్పించటానికి నిశ్చయమయింది. బడి ఆవూళ్ళో తెరిచారు. కాని మాకు బయలుదేరటానికి మంచిరోజు కుదరలేదు. ఒకమాటు బయలుదేర బోతుంటే తుమ్మారు. ఆతుమ్మిన మనిషిని తల వాచేటట్లు చీవాట్లు పెట్టింది మాఅమ్మ. మళ్ళీ చాలా రోజులు మంచిరోజు కుదిరిందికాదు. కుదిరినా శకునం బాగుండక అనేక సార్లు ప్రయాణం ఆపేశాము.

తుదకు తదియ సోమవారము

ప్రయాణం నిశ్చయపరిచారు. తూర్పు విద్యాలాభం అని కూడా ఉంది. దివ్యమైన గ్రహసంపత్తి ఉండటంవల్ల ప్రయాణ ప్రయత్నాలు తీవ్రంగా జరిగినవి.

మాఅమ్మకు ఆరోజల్లా కండ్లనిండా నీళ్ళు, కాని ఆమె దుఃఖాన్ని దిగమ్రింగి నాకు ధైర్యంచెప్పింది.

నాకు లోపల అమ్మను నాన్నను వదలి వెళ్ళటం దుఃఖజనితంగా ఉన్నా పైకిమటుకు విచారాన్ని కనపడనీయక ధైర్యంగా రొమ్ము ఎరుచుకొని తిరిగాను.

ఆరోజు మాఅమ్మా నేను కలిసి భోజనముందు కూర్చున్నాము. అదే ఆఖరుసారి ఆమెతో కలిసి సుఖంగా మాట్లాడిన

రోజు. నేను మళ్ళీ వచ్చేసరికి మాఅమ్మ కాలంచేసింది. ఏరోజైన చీకటి పడేవేళకు యింటికి రాకపోతే తల్లడిల్లిపోయేది. ఇప్పుడు నన్ను ఒక్కసారి అయినా చూడకుండా యిన్ని సంవత్సరాలు ఉన్నది. కొంచెం లఘువుగా భోంచేస్తే ఏమి తినలేదని భ్రమపడేది. గేదె ఈనితే పిల్లలు దగ్గరలేరని ఊరి విచారపడే తల్లి నాకు దూరమైపోయి ఇరవై యేండ్లు అయింది. ఆమె మరణశయ్యలో ఉన్నప్పుడు నేను అజ్ఞానంలో ఉన్నాను. మాచెల్లెలు పూలతో ఆడుకొంటున్నది మమ్మ నిద్దరిని చూస్తూ ఆమె ప్రాణం విడిచింది.

సరే ఆమె చావుముందుగా చెప్పాలిసింది కాదు. ఎప్పుడో చెప్పాలిసినవిషయం యిప్పుడే చెప్పేశాను. అందుచేత మళ్ళా వెనక్కిపోవాలి. ఆరోజు మాఅమ్మ నన్ను వదలలేక వదలలేక వదిలింది.

ఒకమాటు పొరుగూరుపంపి ఒక్కగాని ఒక్కపిల్లవాడికి చదువు చెప్పించకపోతే ఏమి అనుకొనేది. మరోమారు నా పురోవృద్ధిని ఆలోచించి వదిలి ఉండటానికి నిశ్చయించుకొనేది. అదే వదలటం మళ్ళీ కలుసుకోలేదు.

నేను పొరుగూరు వెడతానని మానాన్న తియ్యనిపెరుగు తెచ్చారు. మాఅమ్మ చక్కిలాలు చేసిపెట్టింది. రాముడిచేత దొడ్లో వేపపుల్లలు కోయించి పెట్టింది. నేనదే ఆఖరుసారి మా-అమ్మ ప్రేమను అనుభవించటం.

౨

రేపు ప్రయాణం అనేసరికి గుండెలు కొట్టుకొన్నయి నాకు. ఏవిధానయినా ప్రయాణం ఆగిపోతే బాగుంటుందనుకొన్నాను. ఆటంకాలు ఏమీ రాలేదు. కాని నా హృదయంలో ఒకమూల పొరుగూరు వెళ్ళి కొత్త స్నేహితులను, వింత వస్తువులను చూద్దామని ఉంది. పెట్టె సద్దుకొంటానికి కూర్చున్నాను.

ఇంతలో రాముడొచ్చి "నాగాయ పెండ్లాము ఉతికలాతిం డటండీ. బట్టలు రేపు తెస్తానన్నాడని కబురొచ్చింది" అని అన్నాడు. వళ్ళు మండిపోయింది నాకు. వాడిభార్య అప్పుడే ఎందుకు నీళ్ళాడాలి? సమయం చూచి చూచి సరిగ్గా నేను వూరికి ప్రయాణం నిశ్చయించుకొన్న రోజునే; లేకపోతే ఇక దానికి మంచిరోజు దొరకక్కపోయిందా? అని అనుకొన్నాను. అయితే అప్పట్లో నాకు మానవజీవితరహస్యములు కొన్ని తెలిసినవి కావు. చాకళ్ళ భార్యలు మనం ప్రయాణం నిశ్చయించుకొన్న రోజునే నీళ్ళాడుతారు. స్కూలు తెరచిన రోజుననే విద్యార్థికి బంకవిరోచనములో తలనొప్పి జ్వరమో వస్తుంది. ఇదో రహస్యం లేకపోతే ఆ వారంలో వాడి తమ్ముడు, ఒడుగో, చెల్లెలు కార్యమో జరగక తప్పదు.

సరే. దానికేమిటి, వాడు బట్టలు తేలేదు. నాన్నగారు స్వయంగా వెళ్ళినా ఎక్కువ లాభం కనిపించలేదు. ఆఖరుకు పోలీసు వీరాస్వామిని పంపాము. వీరాస్వామి దుడ్డుకర్ర సమ్మోహనా

స్త్రంలాగ పనిచేసింది. చాకలి అప్పటికప్పుడు గుడ్డలు తయారుచేసి పంపాడు. శివుడు ఈ చాకళ్ల బాధ పడలేకనే గదా ఓ తోలుముక్క కప్పుకొని కాలం గడుపుతున్నాడు. అప్పటికాలంలో పోలీసువాళ్ళు లేకపోవడంవల్ల లోపంగదాయిది!

తరువాత పెట్టె సద్దుకొన్నాను. ప్రయాణానికి సిద్ధపడ్డాను. ఇక తెల్లవారితే ప్రయాణం.

ఆ రాత్రి మా నాన్నకు నిద్ర లేదట. ఆయన మనస్సు పరిపరి విధాలపోయింది. కుర్రవాడిని గ్రామాంతరం పంపటం ఆయనకు చాలా కష్టంగా ఉంది. కాని తప్పనిసరిగా పంపిస్తున్నాడు.

3

తహసీలుదారుగారిల్లు మాయింటికి పొరుగిల్లు. ఆయన భార్యకూ అమ్మకూ ఎంతో అంత స్నేహం. వాళ్ళ నౌకరు రాముడు చిన్నతనంలో నన్నెప్పుడు ఎత్తుకొనేవాడు. అంచేత వాళ్ళ అబ్బాయితో పాటు నేను గుంటూరులో చదువుకొనే ఏర్పాటులు జరిగినవి. నా ప్రయాణం కూడా స్టేషనుదాకా వారిబండిలోనే. మా వూరుకు స్టేషను ఇరవై మైళ్ళు. వాళ్ళు బహు జాగ్రత్తగా నన్ను కాపాడుతారనే నమ్మకమే నన్ను పంపుటకు మా నాన్నను పురికొల్పింది.

తెల్లవారుఝామున నాలుగు గంటలకే ప్రయాణం. మా అమ్మ అంతకు పూర్వమే లేచి వేడినీళ్ళు పెట్టింది. తలదువ్వింది. అప్పుడు నాకు గిరజాలుండేవి. అవిమూర్చి ముందుజుట్టు పెట్టినతరువాత మా అమ్మ నన్ను చూడలేదు. బొట్టుపెట్టింది. చెడ్డసహవాసం చెయ్యకేం బాగా చదువుకోవాయినా. నీవు పెద్దవాడవై బి. ఏ ప్యాసుజేసి సంపాదించి మమ్ములను సుఖపెట్టు నాయినా అని అన్నది. దౌర్భాగ్యుడ్ని నాకా అవకాశం కలుగలేదు. ఆమె కండ్లనిండా నీరెట్టుకొంది. నావళ్ళు కంపించిపోయింది. చప్పున ఏడ్చాను. ఏడుస్తూనే బండెక్కాను. అంతా నన్ను ఓదార్చారు.

మా నాన్న తెల్లవారిందాకా బండితో నడిచి తెల్లవారిన తరువాత దింపి మొగం కడిగించి, చద్దన్నం వాగుదగ్గర తినమనీ రైలులో కిటికీలోనుంచి తొంగిచూడక జనంమధ్య కూర్చోమని హితబోధచేసి పొంగివచ్చేదుఃఖాన్ని ఆపుకోలేక, "నేనుంటా"నని గిరుక్కునతిరిగాడు.

౪

"ఇహ మాట్లాడలేకపోయినాడు" అని అన్నారు. "ఆయన దుఃఖం ఆపుకోలేకపోయినాడు కన్నకడుపాయె" అని అన్నది పిన్నిగారు. నాకు మళ్లా ఏడుపొచ్చింది. ఆపళంగా దిగిపోదామని బుద్ధిపుట్టింది కాని ఏకారణంచేతనో ఆగిపోయినాను.

సాయంత్రానికి స్టేషను చేరాము. రాముడు, నేను, పిన్నిగారు తహశీల్దారుగారి అబ్బాయి ఆయననే నేను బాబయ్యగారు అంటాను. బాబయ్యగారు అక్కడ హోటలులో భోజనంచేసి పదిగంటలబండికి నిరీక్షిస్తున్నారు. ఆరుగంటలకే భోజనంచేసి రైలుకోరకు కూర్చున్నాము. పండువెన్నెల కాస్తున్నది. ఆ వెన్నెలలో యినుకతిప్పపైని కూర్చున్నాము. అదేమిటో నాకు ఆ వెన్నెల వికారపెట్టింది. అప్పుడే నేను బెంగపెట్టుకొన్నాను. రోజూ నేను ఆడుకొనివచ్చి వాకిట్లో మంచంపైని పడుకొనేవేళ అది. మా అమ్మాయి నాపక్కనే కూర్చొని మల్లెమొగ్గలు దండలు దండలుగా గుచ్చి ఇది నాన్నకు. అది అన్నయ్యకు వేరుజేసి, మిగతాపూలు రెండు పెద్దచెండ్లుగట్టి తాను అమ్మా తీసికొనేది. అప్పుడు అన్నంతినమని మా అమ్మ బలవంతపెట్టేది. అన్నం తినినతరువాత నాన్నవచ్చి మమ్ములనిద్దరిని పక్కలో పెట్టుకొని వెన్నెలలో పడుకొని, నాకు అలీబాబా దొంగ కథ, వీరురాజు కథ, చెప్పేసమయం, అట్టిసమయం గనుక నాకపుడేమాత్రం వెన్నెల సౌఖ్యం యివ్వలేదు ఆపళంగా వెనక్కుతిరిగి వెళ్ళుదామా అని, ఎందుకొస్తినా అని, చదువు లేకపోతేనేమని పరిపరివిధాల మనస్సుపోయింది. విచారసముద్రములో మెల్లగా మునిగిపోయాను.

౫

రాముడూ, రాముడూ, ఓరి వెధవా. అప్పుడే నిద్రపోయినావట్రా, ఈ డబ్బుచ్చుకొని గుంటూరుకు నాకు, బాబయ్యకు, నాగేశానికి, టిక్కట్టు కొనుక్కొనిరా అని బాబయ్య తల్లి చెప్పింది.

సిత్తం బాబు, ఎంతండి?

నాకు, బాబయ్యకు. 2 రూపాయలు. పిల్లవాడికి అర్ధటిక్కెట్టు.

వేరేరుగా తీసికోవాలండీ?

అవున్రా !

ఏమన్నా దగా ఉంటుందాండి. అందరికి ఒకటే ధరా?

ఓరి సన్యాసి! బేరంవుండదు. ఎప్పుడు స్టేషనుకు వచ్చినా వెధవవు కావాయె. ఎప్పుడూ వచ్చేసుబ్బులు యీదభాజబ్బు చేసిర్రాలేదు. అని గొణుక్కొని పో వేగిరంపో. టిక్కట్లు యిచ్చే కిటికీదగ్గరకు వెళ్ళి అడిగిపుచ్చుకో యిస్తారు అన్నది.

ఏవూరండి అమ్మా? మతిపోయింది.

ఓరీ గుంటూరు గట్టిగా జ్ఞాపకం ఉంచుకో

సిత్తం. మరిచిపోవటమే!

అప్పటికి షుమారు తొమ్మిదయింది. గంటముందుగా పంపటానికి కారణం ఉంది. వాడు ఒట్టి జాగుమనిషి. స్టేషనులో నిలుచునా నిల్చొని నిద్రపోగలడు. ఒక్కాయన ప్రొద్దున తొమ్మిదిగంటలకు నిద్రమొఖంతో కునికిపాట్లుపడుతూ పళ్ళుతోముకుంటున్నాడు. ఎవరో స్నేహితుడు వచ్చి

ఏమోయి యింత ప్రొద్దోయి పళ్ళుతోముతున్నావు. నిద్ర చాలనట్లు కనిపిస్తున్నది. ఏమిటి భోగట్టా అన్నాడు.

"నిజమేనోయి నిద్ర బొత్తిగా చాలిందికాదు. ప్రొద్దున అర్జంటుపనిమీద, ఎనిమిదిగంటలబండికి పంపాలని నన్ను మావాళ్ళు, తెల్లవారుఝామున మూడు గంటలకే లేపారు అన్నాడు,,

"అయ్యో అంతముందు లేపారేం? స్టేషను దగ్గరే కదా యింటికి అంత వేగిరం లేపితే నిద్రభంగం కాదు, అయితే మరి పోలేదేం,, అన్నాడు.

ఆ పెద్దమనిషి యిటూ అటూ ఎవ్వరూ లేకుండా చూచి రైలు అందిందికాదోయి అన్నాడట.

ఆలాంటిమనిషే మా రాముడు. మేమెంత అనుకొన్నామో అంత అయింది. వీడు వెళ్ళేసరికి టిక్కట్లు యిచ్చే కిటికీ యింకా తెరవలేదు. అంచేత వాడు అక్కడ అడ్డకర్రమీద జారగిలబడి నిద్రపోయినాడు.

ఒక విద్యార్థి పరీక్షపత్రం చూచి, అబ్బో మూడుగంటల కాలం ఇచ్చాడు. ఈ వెధవ పేపరు అరగంటలో ఆన్సరు చేయలేనా? ఇప్పటినుంచీ ఎందుకు శ్రమ? ఒక్క అరగంట యిట్టే విశ్రమిద్దాం అని కునికి సాయంత్రం అరుగంటలకు తెల్లముఖంతో లేచి పై ఉత్తరీయం దులిపి పైన వేసుకొని యింటికెళ్ళాడట వెధవపరీక్ష పోతే పోయిందనుకొని. అట్లాగే రాముడు నిద్ర

లేచేసరికి టిక్కుటిక్కున టిక్కెట్లు యిస్తున్నారు. రాముడికి వళ్ళుఝల్లుమన్నది. గబాగబా కిటికీవైపుకు తోసుకొనివెళ్ళాడు. అక్కడ అంతా అన్నిఊళ్ళకు టిక్కెట్లు కొంటున్నారు. ఇన్నిఊళ్ళపేర్లు వినేసరికి వాడివూరిపేరు మరిచిపోయినాడు.

ఏంజేసేదానికి తోచక మళ్లీ బయటికివచ్చి తలగోక్కుంటూకూర్చున్నాడు, తలమొంతబరికినా జ్ఞాపకంరాలేదు. తిరిగివెడితేబాబుగారు చావదంతారని భయపడి అక్కడనే శిలాస్తావంలాగ నిలబడ్డాడు.

ఇంతలో టిక్కెట్లుయివ్వటం అయిపోయింది. "ఇంకెవ్వరైనా టిక్కెట్లు కొంటరా,, అని అతనుఅరిచాడు. రాముడి కాళ్ళు అప్రయత్నంగా అటుసాగినయి. అక్కడికెళ్ళి టిక్కెట్టు కావాలన్నాడు.

ఏవూరు?

అదిగాదండీ-అని రాముడు ఉపోద్ఘాతం మొదలుపెట్టాడు.

అదిగాదేమిటి ఊరిపేరుచెప్పవోయి?

చెపుతానండీ-మరీ ఆరు సదువుకొంటాని కెడుతున్నారండీ-మా బాబుగారు, తాహసీలుదారుగారి వదినెగారు, మేస్టరుగారి అబ్బాయి.

అదేమిట్రా ఆగోడవ. మీవూళ్ళోవున్న మనుష్యులందరిసీ ఏకరొ బెటుతున్నావు. ఎవరెవరు ఏమిపనిమీద వెళుతున్నది నా కెందుకురా.

నన్నెదో స్టేషనుదాకా రమ్మంటేనే వొచ్చానండీ. టిక్కెట్లు గూడుమూసుంటె...

ఏమిరా సోది ఆవూరుపేరు చెప్పు తెలియకపోతే పో

ఎబ్బె! సోదికాదుసామి, నాతోడు! మొన్న మావూరు కరణంగా రెళ్లినూరుండి.

„ఎవరురా మీవూరు కరణం?"

"మావూరు కరణంగారి నెరగరండీ"

'వెధవవు దొతికావు మీకరణంగా రేమి ప్రసిద్ధపురుషుడా నాకు తెలియటానికి? ఎట్లా నీతోగోల? ఆనైకం యిట్లాతే నీవు వట్టి ఫూలులాగ కనిపిస్తున్నావే"

అందుకనే పంపారండి

డబ్బు యివ్వరా?

టిక్కెట్టు ఇవ్వండి డబ్బు యిస్తాను. డబ్బు ఎక్కడికి పోతుందండోయి కరణంగారి సిస్తుడబ్బు నేమోసాను. ఒకమారు ఏమయిందనుకొన్నారు

ఓరి సోదిరాముడా!

నాపేరు మీ కెట్లా తెలిసినదండీబాబూ"

వెధవ నీతో మాట్లాడడానికి నాకు తెరపిలేదు పో అని వెనక్కు తిరిగేసరికి రాముడు „ఓ గూట్లోదొరా" „ఓఫీకెట్టుబాబో" అని కేక వేశాడు. ఆయన పాపం మళ్ళీ తిరిగొచ్చాడు

ఏంటండిబాబు డబ్బుఇదేనండీ ఆవూరు టిక్కెటియ్యండి.

ఆయన బెజవాడకు టిక్కెట్టుతీసి మిగతా పైకం జేతిలో పెట్టాడు.

రాముడు అవి తీసికెళ్ళి బాబయ్యకు చూపాడు. ఓరి వెధవ బెజవాడకు తెచ్చావేంరా అని తిట్టి పోనీలే అని "నేను ముందుపోతాను. నీవు అమ్మగారిని తీసుకొనిరా" అని చెప్పి ఆయన ముందు పోయినారు.

రాముడూ పిన్నిగారూ మేమూ బయలుదేరాము. మూట ముల్లే రాముడి నెత్తిమీద పెట్టాము. బయలుదేరాము. గేటులో ఆయన టిక్కెట్టు చూపమన్నాడు. రాముడికి కోపం వచ్చింది "ఎవరనుకొన్నా రేమండోయి దొరగారిని టిక్కెట్టు అడగడమె. నా తలగుడ్డలో ఉన్నయి పోనీయండి" అన్నాడు. చూపమని అడిగాడు. అతడు, "ఏమి అనుమానమండీ" అని "ఆడికి రాచూపుతాను పైన పెటులున్నాయి ఎట్లాగ" అని అదరగండంచేసినా ఆముండావాడు పోనివ్వనందున వాడిచేతనే పెట్టి దింపించుకొని చూపి మళ్ళీ ఎత్తించుకొని దారినడిచాడు.

"రాముడూ ఇకనీవెళ్ళరా" అన్నది పిన్నిగారు. మిమ్ముని బండెక్కించి వెడతానండీ అన్నాడువాడు.

చెక్కి వంగింది. రాముడు తొంగితొంగి చూశాడు. ధగ ధగా మంటూ రైలు వచ్చింది. నేను భయపడతానేమోనని నా చెయ్యి పట్టుకొన్నారు బాబుగారు. నాకేమి భయం లేదని ఛాతీ విరిచి నే నన్నాను. బండి ఆగింది. రాముడు

రోజు. నేను మళ్ళీ వచ్చేసరికి మాఅమ్మ కాలంచేశింది. ఏరోజైన చీకటి పడేవేళక్కు యింటికి రాకపోతే తల్లడిల్లిపోయేది. ఇప్పుడు నన్ను ఒక్కసారి అయినా చూడకుండా యిన్ని సంవత్సరాలు ఉన్నది. కొంచెం లఘువుగా భోంచేస్తే ఏమి తినలేదని భ్రమపడేది. గేదె ఈనితె పిల్లలు దగ్గరలేరని ఊఁ విచారపడే తల్లి నాకు దూరమైపోయి ఇరవైయేండ్లు అయింది. ఆమె మరణశయ్యలో ఉన్నప్పుడు నేను అజ్ఞానంలో ఉన్నాను. మాచెల్లెలు పూలతో ఆడుకొంటున్నది మమ్ము నిద్దరిని చూస్తూ ఆమె ప్రాణం విడిచింది.

సరే ఆమె చావుముందుగా చెప్పాలిసింది కాదు. ఎప్పుడో చెప్పాలిసినవిషయం యిప్పుడే చెప్పేశాను. అందుచేత మళ్ళా వెనక్కిపోవాలి. ఆరోజు మాఅమ్మ నన్ను వదలలేక వదలలేక వదిలింది.

ఒకమాటు పొరుగూరుపంపి ఒక్కగాని ఒక్కపిల్లవాడికి చదువు చెప్పించకపోతే ఏమి అనుకొనేది. మరోమారు నా పురోవృద్ధిని ఆలోచించి వదిలి ఉండటానికి నిశ్చయించుకొనేది. అదే వదలటం మళ్ళీ కలుసుకోలేదు.

నేను పొరుగూరు వెడతానని మానాన్న తియ్యని పెరుగు తెచ్చాడు. మాఅమ్మ చక్కిగాలు చేసిపెట్టింది. రాముడిచేత దొడ్లోవేపపుల్లలు కోయించి పెట్టింది. నేనదే ఆఖరుసారి మా అమ్మ ప్రేమను అనుభవించటం.